

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

12 februari 2001

ONTWERP VAN DECREET

**houdende instemming met de overeenkomst betreffende de instandhouding
van vleermuizen in Europa, ondertekend in Londen op 4 december 1991**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Stefaan Platteau**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Luc Van den Brande.

Vaste leden :

de heren Freddy Sarens, Walter Vandenbossche, Luc Van den Brande, Johan Weyts ;

de heren Louis Bril, Peter Gysbrechts, Jacques Laverge, Stefaan Platteau ;

de heren Karim Van Overmeire, Christian Verougstraete, Miel Verrijken ;

de heren Peter De Ridder, Patrick Hostekint ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Paul Van Grembergen.

Plaatsvervangers :

mevrouw Brigitte Grouwels, de heer Erik Matthijs, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Jef Van Looy ;

de heren Julien Demeulenaere, Didier Ramoudt, Marc van den Abeelen, Paul Wille ;

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Pieter Huybrechts, Luk Van Nieuwenhuysen ;

de heren Marcel Logist, Jacques Timmermans ;

de heer Eloi Glorieux ;

mevrouw Simonne Janssens-Vanoppen.

Zie :

483 (2000-2001)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

INHOUD

Blz.

I.	Inleidende uiteenzetting door mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw .	4
II.	Bespreking	
II.1.	Laattijdige voorlegging aan het parlement	5
II.2.	Houtverduurzamingsmiddelen	6
II.3.	Beschermingsmaatregelen m.b.t. vleermuizenhabitats	6
III.	Stemmingen	
III.1.	Artikelsgewijze stemming	7
III.2.	Stemming over het geheel	7

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden werd op datum van 25 januari 2001 het ontwerp van decreet houdende instemming met de, op 4 december 1991 in Londen ondertekende, overeenkomst ter instandhouding van de vleermuizen in Europa, besproken en goedgekeurd.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR MEVROUW VERA DUA, VLAAMS MINISTER VAN LEEFMILIEU EN LANDBOUW

Bij wege van algemene situering geeft de minister mee dat de internationale overeenkomst ter bescherming van vleermuizen in Europa (vaak verkort aangeduid als "EUROBATS"), die bij wege van dit ontwerpdecreet ter goedkeuring aan het Vlaams Parlement wordt voorgelegd, op zijn beurt een internationale grondslag vindt in een eerder basisverdrag. Als kaderverdrag fungeert meer bepaald het Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, dat werd opgemaakt te Bonn op 23 juni 1979¹. Dit basisverdrag, dat ook door België werd ondertekend en geratificeerd, is in ons land van kracht sinds 1 oktober 1990². Het verdrag maakt een onderscheid tussen respectievelijk met uitsterven bedreigde soorten (opgenomen in een Bijlage I bij het verdrag) die een totale bescherming moeten genieten, en soorten die een "ongunstig voortbestaansperspectief" hebben (opgenomen in een Bijlage II bij het verdrag) en wier bescherming dus via samenwerkingsovereenkomsten – die o.a. moeten voorzien in concrete actieplannen – bevorderd moet worden³.

Op grond van dit "Verdrag van Bonn" is het derhalve mogelijk om op internationaal vlak bepaalde overeenkomsten te sluiten met het oog op het behoud en het beheer van diverse trekkende wilde diersoorten. Het nu voorliggende ontwerpdecreet voorziet in de bekrachtiging van een dergelijke overeenkomst op Vlaams niveau. Deze overeenkomst ter bescherming van vleermuizen werd opgesteld op initiatief van Groot-Brittannië, omdat het vleermuizenbestand in Europa bedreigd bleek. Alle staten die deel uitmaken van het verspreidingsgebied van deze diersoort moeten dienaangaande dan ook een duidelijk engagement nemen.

Deze specifieke overeenkomst werd ondertekend in Londen op 4 december 1991, en is in werking getreden op 16 januari 1994 (d.w.z. 90 dagen na neerlegging van de vijfde ratificatie-oorkonde). Van de ondertussen 22 staten die partij zijn bij het verdrag (hetzij als ondertekenaars, hetzij als latere toetreders), is België – als een van de oorspronkelijke ondertekenaars – momenteel overigens de enige die de overeenkomst nog niet geratificeerd heeft. Voor de minister is het dan ook duidelijk dat het hoog tijd is om aan deze lacune te remediëren.

Aangezien er in Vlaanderen niet minder dan 18 vleermuissoorten voorkomen, behoort Vlaanderen ondubbelzinnig tot het geviseerde verspreidingsgebied van de te beschermen soort. Daarom ook is Vlaanderen rechtstreeks betrokken partij bij deze overeenkomst. Vlaanderen is dienovereenkomstig dan ook gehouden tot de bescherming van deze dieren en van hun habitats. Het moet onder andere voorzien in een vangstverbod en maatregelen ter bescherming van de plaatsen waar deze dieren leven. Tevens moet het publiek bewust gemaakt worden van het belang van de instandhouding van het vleermuizenbestand. Er dient met andere woorden een hele reeks van maatregelen te worden genomen, om ervoor te zorgen dat het goed zou (blijven) gaan met deze dieren.

Ondanks het feit dat Vlaanderen de nu voorliggende overeenkomst nog niet heeft goedgekeurd, is men op het terrein de facto toch reeds ten volle bezig met de bescherming van deze diersoort. De minister wijst er daarbij op dat de resultaten van de eerste onderzoeksopdrachten dienaangaande (die overigens reeds onder haar voorganger werden gegeven), ondubbelzinnig aantonen dat het in Vlaanderen zelfs zeer goed gaat met de populatie van een aantal van de vleermuissoorten. Iets waarover de minister zich, gezien de bedroevende staat waarin sommige andere diersoorten zich bevinden, bijzonder verheugt.

¹ Het Verdrag van Bonn vindt zelf zijn oorsprong in de VN Conferentie over het menselijk leefmilieu, die in 1972 werd gehouden in Stockholm. In het daar opgestelde actieplan wordt met name in aanbeveling 32 de oproep gedaan om te komen tot een internationaal kader ter bescherming en beheer van trekkende dieren.

² Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, en van de Bijlagen I en II, opgemaakt te Bonn op 23 juni 1979, goedgekeurd door Wet 27 april 1990, B.S. 29 december 1990, 24.531.

³ Artikel 4 van het Verdrag van Bonn.

Ter illustratie van het feit dat het echt wel goed gaat met de vleermuizenpopulatie in Vlaanderen kan de minister een concreet en zeer recent voorbeeld aanhalen. Op 13 en 14 januari van dit jaar werd het fort van Steendorp gedurende twee volle dagen gemonitord op overwinterende vleermuizen door de vleermuizenwerkgroep van de vzw Natuurreservaten. Inventarisatie van de gegevens leert dat er in totaal ongeveer 1100 vleermuizen verblijven, behorend tot 8 verschillende soorten. Aangezien dergelijke oude forten tot de belangrijkste overwinterplaatsen voor vleermuizen in West-Europa behoren, kan men op basis van een voorzichtige schatting vermoeden dat er rond de 5000 vleermuizen overwinteren in de Antwerpse (en enkele Oost-Vlaamse) forten.

Naast deze onderzoeksprojecten heeft Vlaanderen trouwens ook nog diverse andere activiteiten ter bescherming van het vleermuizenbestand lopen. De minister haalt hiervan diverse voorbeelden aan. Zo worden er winterverblijfplaatsen ingericht op een 125-tal sites (voornamelijk in forten, bunkers en mergelgroeven). Ook wordt er rekening gehouden met de vleermuizen bij het ecologisch bosbeheer. Dit gebeurt met name door het behoud van holle bomen en het op peil houden van een variatie aan soorten en leeftijden van bomen (gemiddeld bos m.a.w.). Ook worden er zogenaamde "landschapselementen" aangeplant en beheerd. Vleermuizen hebben het immers moeilijk met grootschalige egale landbouwgebieden, doordat deze onvoldoende "echopunten" opleveren om zich te kunnen oriënteren. Er wordt ook volop aan informatie, sensibilisatie en educatie gedaan. Zo neemt Vlaanderen als sinds 2 jaar deel aan de "Europese nacht van de vleermuis". Daarnaast is er (zoals het hoger vermelde voorbeeld reeds illustreerde) een heel monitoringsysteem opgezet voor het nagaan van de respectievelijke populaties in winter en zomer. Op internationaal vlak zit Vlaanderen trouwens nu reeds ingebed in de samenwerking in het kader van EUROBATS (cf. o.a. de hoger genoemde "Europese nacht van de vleermuis"). In de gevallen dat er restauratiewerken moeten worden uitgevoerd aan openbare gebouwen waar er vleermuizen aanwezig zijn, wordt advies verleend. En tenslotte lopen er momenteel ook onderzoeksprogramma's over de impact van pesticiden op de voedingsgewoonten van vleermuizen. Uit dit alles concludeert de minister dat de niet-ratificatie van de overeenkomst dus zeker niet tot inactiviteit geleid heeft.

Daarenboven worden er ook nog diverse nieuwe initiatieven gepland. Zo wordt er een protocol met gemeenten en particulieren voorbereid inzake het uitvoeren van beschermingsmaatregelen voor

vleermuizen in hun gebouwen. In het kader van "2001 – internationaal jaar van de vleermuis" zal er een extra sensibiliseringscampagne worden opgezet, en komt er in de laatste week van augustus vanzelfsprekend opnieuw een "Europese nacht van de vleermuis". De bestaande inventarisatie en het monitoringnetwerk zullen verder worden uitgebouwd, hetgeen het mogelijk moet maken om ook soortbeschermingsplannen uit te werken. En, last but not least, komt er ook een onderzoek naar de impact van houtbeschermingsmiddelen op deze dieren. Onderzoek dat ook moet toelaten om alternatieven voor te stellen.

Na met deze concrete voorbeelden te hebben aangegeven dat het hier al bij al toch om een niet-onbelangrijke kwestie gaat, waarin Vlaanderen nu reeds meer dan behoorlijke resultaten kan voorleggen, verzoekt de minister de commissie bij wege van afsluiting van haar betoog om een en ander nu ook verdragsrechtelijk te willen formaliseren door haar goedkeuring te hechten aan de voorgelegde overeenkomst.

II. BESPREKING

II.1. Laattijdige voorlegging aan het parlement

De heer Jacques Laverge, daarin bijgetreden door diverse andere commissieleden, laat opmerken dat het nu ter goedkeuring voorgelegde verdrag al bijna 10 jaar geleden ondertekend werd. Hoewel de laattijdige voorlegging van verdragen aan het parlement een oud zeer is, komt een periode van tien jaar hem toch wel enigszins excessief voor, temeer daar het hier over een al bij al vrij eenvoudige en op het eerste zicht toch weinig controversiële materie gaat. Van de minister had hij dan ook graag de redenen van deze opmerkelijke vertraging vernomen. Zijn er specifieke redenen waarom men gearzeld heeft om de zaak aan het parlement voor te leggen?

Zonder in enigerlei mate te willen ontkennen dat de overeenkomst inderdaad wat op zich heeft laten wachten, wijst minister er in haar antwoord op dat het voorontwerp van decreet toch reeds onder de vorige legislatuur werd gefinaliseerd, terwijl er ook een wat ongelukkige – en voor de voortgang van het dossier niet echt bevorderlijke – coincidentie is geweest tussen respectievelijk het stadium van advies door de afdeling wetgeving van de Raad van State en de parlementsverkiezingen (en de daarmee gepaard gaande regeringswissel) van juni 1999. Daarnaast speelt ook het feit dat er bij dit

dossier meerdere administraties betrokken zijn een rol. Met name kon het in het verleden al eens voorkomen dat er vertragingen optraden door communicatieproblemen tussen Buitenlandse Zaken (dat minstens ten dele instond voor de coördinatie van een en ander) en de vakadministraties en -diensten. Deze laatste hadden elk op zich immers niet altijd een voldoende duidelijk zicht op de exacte stand van de ratificatie van de diverse verdragsinstrumenten. In een poging om zulks naar de toekomst toe zoveel mogelijk te vermijden én in het kader van het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie in de tweede helft van dit jaar, werd dan ook beslist om een checklist op te stellen van nog goed te keuren milieuverdragen⁴. Verder kan de minister nog meedelen dat er ook werk gemaakt zal worden van een meer structurele communicatie tussen de diverse betrokken administraties.

De heer Jacques Laverge, hierin bijgetreden door de heren Johan Weyts en Stefaan Platteau, verklaart zich tevreden met het antwoord van de minister, maar blijft toch enigszins sceptisch staan tegenover de belofte van snellere voorlegging van de verdragen aan het parlement. Dergelijke beloftes werden in het verleden immers wel al eens meer gedaan. Zijns inziens ware het dan ook aangewezen dat deze kwestie toch eens te berde zou worden gebracht op de conferentie van de voorzitters van de wetgevende assemblees, kwestie van terzake een gezamenlijk initiatief te nemen, dan wel van gezamenlijk druk uit te oefenen op de uitvoerende macht.

II.2. Houtverduurzamingsmiddelen

Inpikkend op het door de minister aangekondigde wetenschappelijk onderzoek wijst de heer Jacques Laverge er daarna op dat, luidens zijn inlichtingen, de problematiek van de houtbeschermingsproducten zich in België nog steeds in alle scherpste stelt. Niet alleen hebben deze producten een negatieve impact op diverse dierenbestanden, maar ook voor de volksgezondheid leveren ze ernstige risico's op. Hoewel het hierbij meestendeels om een federale materie gaat, is er dus toch een duidelijke interrelatie met de gewestbevoegdheid inzake milieu. Van de minister wenst de heer Laverge dan ook te vernemen wat in deze de stand van zaken is, en of zij er enig idee van heeft waarom men in deze sector maar niet tot sluitende reglementeringen en normeringen kan komen?

⁴ Zie voor deze checklist bijlage 3 ("Stand van zaken aangaande de goedkeuring van internationale overeenkomsten") bij het Milieujaarprogramma 2001.

In haar antwoord bevestigt de minister dat het hier om een zeer moeilijke materie gaat, waarover de discussies inderdaad al zeer lang aanslepen. Iets wat overigens niet alleen voor houtverduurzamingsmiddelen geldt, maar ook in het algemeen het geval is voor pesticiden. Zo herinnert zij zich dat deze kwestie al een rol speelde bij de allereerste discussies over de ecotaksen. Cruciaal in heel deze discussie is meer bepaald het soort van gebruik waarvoor een bepaald product wordt erkend. Er moet voor dergelijke producten in zekere zin immers steeds een risicoanalyse gemaakt worden. Hierin spelen diverse erkenningscomités een rol.

Daarnaast wijst de minister erop dat, voor wat pesticiden betreft, in het kader van de momenteel op federaal niveau lopende discussies over ecotaksen en ecoboni, de uitdrukkelijke politieke afspraak werd gemaakt om over te gaan tot een evaluatie van de verschillende producten. Dit met het oog op de ontwikkeling van een omvattende en sluitende productpolitiek, op grond van dewelke nu ook in België bepaalde producten – waarvan het gebruik in het buitenland vaak al lang geleden gebannen werd – verboden zouden worden. Er is immers wel een algemene Europese basisreglementering, maar vele landen zijn met betrekking tot bepaalde producten een heel stuk strenger dan wat Europa als minimumvereiste vooropzet. België daarentegen, koos er tot op heden heel vaak voor om de minimale weg te bewandelen. In dat opzicht is de minister dan ook bijzonder hoopvol met betrekking tot de op federaal niveau op stapel staande productpolitiek.

Op grond van deze door de minister vermelde interrelatie van bevoegdheden, dringen zowel de heer Stefaan Platteau als de heer Johan Weyts er op aan dat men in deze materie dringend tot een grondig en gestructureerd overleg tussen de federale overheid en de gewesten zou komen.

II.3. Beschermingsmaatregelen m.b.t. vleermuizenhabitats

De heer Freddy Sarens laat opmerken dat hij uit de praktijk weet dat het nemen van beschermingsmaatregelen ten gunste van de vleermuizenpopulatie niet altijd met succes bekroond wordt. In zijn gemeente, Sint-Amands (Oppuurs), verbleef namelijk een vrij aanzienlijke vleermuizenkolonie onder het oude dak van de kerk. Toen verbouwwerken noodzakelijk werden, nam men, na zich grondig te hebben geïnformeerd, de nodige maatregelen (met de daaraan noodzakelijkerwijze verbonden meerkost vanden) om de dakruimte geschikt

te houden voor deze populatie. Maar uiteindelijk lijken die maatregelen maar weinig te hebben opgeleverd, aangezien er momenteel geen spoor meer is van die kolonie. Mogelijks kan het door de minister vermelde monitoringsysteem uitsluitel bieden over de nieuwe verblijfplaats van deze dieren, of toch op zijn minst over de aanwezigheid van vleermuizenpopulaties in de min om meer nabije omgeving van Sint-Amands.

Daarop inpikkend brengt de heer Stefaan Platteau te berde dat de evolutie van de vleermuizenpopulatie in zijn gemeente, Dilbeek, wat ambivalent is. De vleermuizenkolonie die daar een twintigtal jaar geleden aanwezig was in een bos van een kleine 7 hectaren is momenteel immers verdwenen, terwijl het bos in kwestie toch nagenoeg intact bewaard is. Aan de andere kant heeft de gemeente Dilbeek, door bij de renovatie van een in de nabijheid van het gemeentehuis (een vroeger baroniaal kasteel) gelegen oude ijskelder, rekening te houden met overwegingen van natuurbeheer – in casu door het aanpassen van de deuropening van de ijskelder – er met succes voor gezorgd dat er een bijkomend habitat tot stand kwam voor vleermuizen. De afname van de bospopulatie werd op die manier gecompenseerd door de toename van de andere populatie. Op grond van die observatie stelt de heer Platteau zich dan ook vragen bij de uitspraak van de minister als zou het zeer goed gaan met de vleermuizenpopulaties in Vlaanderen. Voor de dieren die in bouwwerken verblijven lijkt zulks wel te kloppen (cf. trouwens ook het fortjen-voorbeeld van de minister), maar voor de bosgebieden komt de situatie hem toch wat minder rooskleurig voor. Op dat vlak lijkt wat meer actie dan ook aangewezen.

Namens de minister wordt daarop geantwoord dat het inderdaad niet altijd volstaat om gewoon een bepaalde oppervlakte aan bosgebied in stand te houden. Men moet meer bepaald ook aan ecologisch bosbeheer doen. Waarbij men, voor wat het bos als vleermuizenhabitat betreft, oog moet hebben voor een voldoende variatie aan soorten en leeftijden van de bomen én voor het behoud van de holle bomen. Mee in het kader van het vleermuizenbeschermingsplan zal dergelijk ecologisch bosbeheer nu trouwens ook gradueel geïntroduceerd worden. Gezien vleermuizen trekken van winter- naar zomerverblijfplaatsen en zij vaak aangewezen zijn op weer andere gebieden voor hun voeding, is een geïntegreerde bescherming van hun leefgebieden noodzakelijk om de populaties in stand te houden.

III. STEMMINGEN

III.1. Artikelsgewijze stemming

Artikel 1

Ter stemming gelegd wordt het eerste artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimité van 9 stemmen.

Artikel 2

Ter stemming gelegd wordt daarna ook het tweede artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimité van 9 stemmen.

III.2. Stemming over het geheel

In zijn geheel ter stemming gelegd wordt het ontwerp van decreet "houdende instemming met de overeenkomst betreffende de instandhouding van vleermuizen in Europa, ondertekend in Londen op 4 december 1991" tenslotte eveneens aangenomen bij unanimité van negen stemmen.

De verslaggever,

De voorzitter,

Stefaan PLATTEAU Luc VAN DEN BRANDE